

Duiliu Zamfirescu se inspiră de la Tolstoi în ce privește romanul cu mai multe planuri. Tema decăderii boierimii noastre, tratată de acest scriitor, este înrudită cu problema decăderii nobilimii ruse din *Anna Karenina*.

M. Sadoveanu, admirator fără rezerve al lui Tolstoi, zugrăvește în tinerețe țărani cu același caracter de pasivitate și dușmănie ascunsă față de boieri, ca și Tolstoi, cu care se aseamănă și în înfățișarea tablourilor de război și a atitudinii țăranului în fața morții.

Tatiana Nicolescu demonstrează influența lui Tolstoi asupra lui I. Agârbiceanu, nu numai prin referire la propriile mărturisiri ale scriitorului nostru («În *Povestea unei vieți*, cu titlul principal *Legea trupului*, primul meu roman, m-a urmărit eroina lui Tolstoi *Anna Karenina*»), dar și prin faptul că eroii romanului *Legea trupului* deseori discută romanul *Anna Karenina*, că între aceste două romane există o «asemănare de situații și înrudită de intrigă», că scriitorul nostru pune aceeași problemă tolstoiană «a purității și virtuților ce caracterizează viața patriarhală de la țară și a perversității, a viciului pe care-l aduce cu sine civilizația capitalistă».

Liviu Rebreanu prefera, ca și Tolstoi, «frază aspră, nudă, pietroasă» și depunea aceeași insistență în munca sa de creație ca și marele creator din Iasnaia Poliana, pe care mereu îl avea ca exemplu. Lui îi este proprie aceeași tendință către romanul monumental, roman «epopee», manifestată atât în *Ion*, cât mai ales în *Răscoala*, în care eroul principal este «colectivitatea, masa țărănească» prezentând o analogie cu rolul țăranimii în *Război și pace*. Asemănător cu Tolstoi, «surprinde Rebreanu psihologia țăranului în raporturile lui cu poezia». Desigur, la acestea se pot adăuga și analogii în înfățișarea proceselor sufletești ale eroilor, adesea contradictorii, ca în *Pădurea spinzuraților*.

La Gala Galaction, care prin preocupările sale teologice era atras spre latura frământărilor religioase ale lui Tolstoi, se poate constata, ca și la marele scriitor rus, aceeași «orientare realistă și vigoare critică», în special în romanele *Doctorul Taifun* și *Roxana*, în care găsim mai multe «infiltrații mistice», ceea ce crează impresia unei contradicții în care elementul realist, prin vigoarea lui, învinge totuși pe cel mistic.

Lui Cezar Petrescu, admirator al «marelui Lev Tolstoi», care pentru scriitorul nostru era «incontestabil cel mai de seamă romancier al lumii», opera tolstoiană «i-a sugerat pilde de zugrăvire iscusită a proceselor și frământărilor sociale complexe, de rezolvare compozițională a unor vaste tablouri sociale, dar și de înfățișare a microcosmosului lumii interioare a eroilor, de analiză pătrunzătoare a dialecticii sufletului omenesc». Analiza paralelă a romanelor *Război și pace* și *Întunecare*, prezentată pe scurt în lucrare, ne arată că eroii acestor două romane, ca și eroii epopeii tolstoiene, în încercările grele ale războiului «cuceresc o înțelegere mai adâncă a vieții poporului, o conștiință cetățenească și mai ales patriotică sporită», după cum tot așa, de pe urma războiului, apare aceeași speranță în transformări sociale spre mai bine și aceeași năzuință spre înfăptuirea transformărilor dorite.

În expunerea de mai sus am insistat mai mult asupra asemănărilor dintre personajele, situațiile, structura compozițională etc. din operele lui Tolstoi și celea din operele scriitorilor noștri, fiindcă numai similitudinile pot indica o influență. Evident, autoarea studiului are o deosebită grijă de a semnaliza complexitatea procesului literar de la noi, eventualele influențe din alte părți, specificul național, datorit condițiilor sociale specifice țării noastre, și originalitatea creației scriitorilor noștri. Și aceasta o face atât în formă generală la începutul lucrării (p. 30—32), cât și în cercetarea operei fiecărui scriitor român de care se ocupă. În felul acesta, ecourile tolstoene în literatura română sînt încadrate în procesul general de dezvoltare literară de la noi.

Cunoașterea operei tolstoene, mai ales pentru generația scriitorilor dintre cele două războaie mondiale, a stimulat «cultivarea artei realiste, bogate în conținut, insufletește de idealuri umaniste și democratice, a contribuit la întărirea elementelor realiste din opera lor», ceea ce s-a manifestat «prin cuprinderea cât mai largă a vieții, prin atenția puternică acordată proceselor sociale și istorice, prin cercetarea adâncă a universului sufletesc al omului, prin zugrăvirea unor fresce complexe ale societății românești» (p. 251). Este concluzia acestor confruntări în care autoarea dovedește o cunoaștere aprofundată a celor două literaturi.

Influența lui Tolstoi asupra literaturii noastre după 1944 va forma, probabil, tema unei lucrări viitoare, fiindcă bănuim că autoarea va continua să se ocupe de problema cercetată. În sprijinul acestei convingeri vine faptul că în lucrare ni se dau câteva informații asupra poziției unor scriitori români de astăzi față de opera lui Tolstoi (de exemplu, a lui Titus Popovici, Marin Preda și Eugen Barbu).

Într-unul din ultimele capitole ale cărții se dă un tablou al difuzării operei lui L. N. Tolstoi în țara noastră după 1944, autoarea emițind aprecieri judicioase asupra valorii noilor traduceri. Ceea ce impresionează sînt cifrele, care arată proporțiile editării operelor lui Tolstoi traduse în țara noastră. Pînă în 1960, au apărut 60 de titluri într-un tiraj de 1.170.000 exemplare. Romanul *Război și pace* a fost publicat în tiraje de peste 50.000 exemplare. Și mai mare a fost circulația romanului *Anna Karenina*. Numai în 1959 și 1960 tirajul lui a atins